

Over de Redelijkheid

Recensie: Frank Vandenbroucke
"Op zoek naar een redelijke utopie"
 Garant, Leuven-Apeldoorn, 2000, 168 blz.

"Misschien is het niet zozeer de wereld die we opnieuw moeten bekijken, maar wel ons sociaal-democratisch waardesysteem. Ikzelf ben ervan overtuigd dat sociaal-democraten ertoe bereid moeten zijn om de manier te herdenken waarop ze hun basiswaarden – bijvoorbeeld inzake fundamentele gelijkheid van iedere persoon – in rechtvaardigheidsnormen vertalen."

Deze zin illustreert de zoektocht van Frank Vandenbroucke naar een nieuwe identiteit en gemeenschappelijkheid voor de Europese sociaal-democratie. Het voorlopig antwoord heeft hij gevonden in het begrip "actieve welvaartsstaat", dat nu bijna in elke paragraaf over de sociaal-economische politiek van de paarsgroene regering terug te vinden is.

Die zoektocht en dat voorlopig antwoord worden goed weergegeven in het boek "Op zoek naar een redelijke utopie" waarin een viertal essays gebundeld worden die Frank Vandenbroucke schreef in de periode van 1996 tot 1999.

In het eerste essay wordt via een kritiek op de globaliseringsanalyse van Ri-

cardo Petrella een eerste aanzet gegeven om, mede geïnspireerd door "The theory of Justice" van John Rawls, een nieuwe visie te geven op de welvaartstaat en tegelijkertijd een bijdrage te leveren voor "de ideologische vernieuwing van de SP".

Die zoektocht naar een inhoudelijke vernieuwing van de sociaal-democratie blijft overeind in de overige drie essays maar de aandacht wordt vooral gericht naar wat hij de sleutelambitie noemt van de sociaal-democratie: een egalitair werkgelegenheidsbeleid waarmee die actieve welvaart gestalte krijgt.

Over mijn bedenkingen bij deze fundamentele uitgangspunten verwijs ik naar andere bijdragen (Jos Geysels en Dirk Holemans, in De Standaard van 29 december 1999 en in De Morgen van 18 maart 2000) en naar OIKOS nr. 13 dat vooral aandacht besteedde aan "De Derde Weg". Ik wil deze bedenkingen niet herhalen. Toch blijven bij het herlezen van deze essays de volgende bedenkingen "hangen".

Ten eerste is het merkwaardig (en interessant) dat terwijl de SP haar inhoudelijke vernieuwing vooral ent (ent-

te?) op de gedachten van Petrella en het "ecologisch modernisering-denken van o.a. Hajer en Lafontaine om zo bij roodgroen uit te komen, Vandenbroucke meer in een Angelsaksische richting van de sociaal-democratie evolueert.

Die vaststelling moet wei onmiddellijk gecorrigeerd worden omdat Frank Vandenbroucke uitdrukkelijk afstand neemt van de inspirators van "de derde weg". Hij is het niet eens met de analyse van Giddens over de teloorgang van de sociaal-democratie en distantieert zich van Gray wanneer deze "sociaal-democratische gelijkheidsobjectieven" als onbereikbaar en dus als ontoereikend catalogeert. Dit boek maakt dan ook, terecht, komaf met de goedkope commentaar dat de ideeën van de auteur louter een doorslag zouden zijn van het "derde weg-denken".

Maar even merkwaardig is het dat Vandenbroucke een aantal andere, wél vernieuwende ideeën van Giddens niet integreert in zijn denken. Zo tracht Giddens de klassieke "emancipatory politics te verbreden met "life politics" waardoor het publieke en private domein met elkaar kunnen verbonden worden. Giddens tracht met zijn "derde weg" burgers te helpen zich een weg te vinden door drie fundamentele veranderingen, nl. "globalization, transformations in personal life and our relationship to nature". Vandenbroucke beperkt zich tot de sociale politiek". Deze beperking hoeft geen probleem te zijn. En in zijn inleiding van dit boek schrijft hij: "Ecologische politiek breng ik liever onder de vlag "duurzaamheid"; mijn inbreng in het debat over de soci-

aal-democratie handelt uitsluitend over sociale politiek, en ik beperk de term "actieve welvaartstaat" dus het liefst tot sociale politiek."

Maar dé hamvraag blijft is wél of er nog vernieuwend kan gedacht en gehandeld worden inzake sociale politiek als we er niet in slagen de verbinding tussen "burgerschap" en "arbeid" te maken, als we de ecologische risico's niet in de sociaal-economische politiek integreren, als we blijven uitgaan van en klassiek arbeidsbegrip, als we de kwaliteit van de arbeid niet in het debat brengen. Van die integratie is in de ideeën van Vandenbroucke over de "actieve welvaartstaat" weinig te merken. De beperking zit dus niet in zijn onderzoeksveld, maar in zijn politiek-ideologisch referentiekader.

En zijn opmerking dat "wie er anders over denkt het natuurlijk vrij staat om een hoofdstuk duurzaamheid toe te voegen onder de vlag van de welvaartstaat" voldoet dan ook niet.

"Gladde retoriek spreekt diegenen aan die gesofisticeerd willen overkomen zonder hard te moeten nadenken", citeert Vandenbroucke Paul Krugman. Vandenbroucke hééft nagedacht. En zijn essays staan ver van het dagelijks gewauwel over de derde weg. Dat hij met de "actieve welvaartstaat" de sociaal-democratie een vernieuwde identiteit heeft gegeven, durf ik te betwijfelen. Maar mijn twijfel doet niets af van mijn waardering dat hij blijft schrijven en debatteren.

Jos Geysels